

KKI

4:1

Veszélyezteteti-e Amazóniát
az EU-Mercosur egyezmény?

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

Szerkesztő:

Soltész Béla – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szerzők:

Nagy Balázs – Eötvös Loránd Tudományegyetem

Nagy Sándor Gyula – Budapesti Corvinus Egyetem

Pál Zsombor Szabolcs – Antall József Tudásközpont

Soltész Béla – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

Illusztráció:

[The New York Times](#)

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának

A sorozatban eddig megjelent kiadványok

2021/12. [Hogyan készülnek az ázsiai nagyhatalmak a tokiói olimpiára?](#)

2021/11. [Miként értékelhetjük a Biden adminisztráció](#)

[2021. szeptember 11-re kitűzött a fganisztáni kivonulásról szóló bejelentését?](#)

2021/10. [Hogyan jelenik meg a klímaváltozás a nagyhatalmak nemzeti biztonsági tervezésében és a kapcsolódó intézményekben?](#)

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI](#) honlapján.

KA Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számban a következő kérdésre kerestük a választ: „Veszélyezteteti-e Amazóniát (illetve a dél-amerikai országok természeti erőforrásait) az EU-Mercosur egyezmény?”

NAGY BALÁZS

Az [EU-Mercosur kereskedelmi egyezmény](#) ellenzőinek egyik legfontosabb érve természetföltő: eszerint határozottan elkerülendő, hogy az érintett dél-amerikai országok¹ természeti környezetét további pusztulással fenyegető, egyezmény serkentette folyamatok még magasabb fokozatba kapcsoljanak. Ez az álláspont világszerte széles természet- és környezetvédelmi támogatottságra talált. Nem véletlenül: a helyi környezetátalakítás jól ismert, a monitoringvizsgálatok folyamatosak, a problémát főként a hatalmas mértékű húsmarhatartásban és a szójaültetvények létesítésében látó elemzések elképesztő sebességű és arányú természetpusztításra mutatnak rá. Ehhez a vámmérséklő uniós egyezmény közvetlenül is kapcsolódik, ám hogy mennyire, abban már nagyságrendileg is eltérnek a [kormányzati és civil vélemények](#).

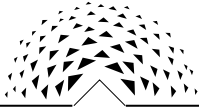
A helyzet, a veszélyek és a lehetséges következmények elemzéséhez mindenképpen érdemes körbejárni az érintett földrajzi teret, hiszen még a hivatalos állásfoglalások is rendkívül leegyszerűsítően írnak a térségről.

Ha azt halljuk, hogy az egyezmény – az Európába történő [marhahús- és szójaexport](#), az ezekhez szükséges földterületnyerés, és földhasználat miatt – még tragikusabb helyzetbe sodorja az amazóniai esőerdőket, akkor biztosan csak féligazság jutott el hozzánk, mert az általánosan megjelenő környezetmeghatározás, akár szakértői, akár híryanagokban, elsősorban az erdőkre vonatkozik, pedig ennél többről van szó. .

Bár a veszélyeztetett természeti erőforrások körében elsősorban az [erdők](#) kerülnek terítékre (elsősorban a brazíliai erdők), fontos tudatosítani, hogy a [természetpusztítással járó földhasználat](#) korántsem esőerdő-központú! Ha őserdőt mondunk, közelebb vagyunk az igazsághoz, bár ez is árnyalendő.

Az érintett országok közül egyedül Brazíliában található esőerdő, az Amazonas-medence középső térségében. Az égetéses esőerdőirtás elsősorban ennek a régióknak a déli részét, az ottani mellékfolyókmentén húzódó síkvidéket érinti.¹ Ezek zömében elsődleges esőerdők, vagyis igaz rájuk az őserdő megnevezés is. De itt is húzódnak másodlagos erdők, korábban már átalakított környezetek (pl. kaucsukültetvények helyén kialakult erdők), ezek kiterjedése azonban eltörpül a bolygatatlan erdőkéhez képest.

1 A Déli Közös Piac (*Mercado Común del Sur*, rövidítve: Mercosur) kereskedelmi és integrációs szervezet tagjai: Argentína, Brazília, Paraguay és Uruguay. A korábban tagsággal bíró Venezuelát 2019-ben felfüggesztették. A felsoroltakon kívül az összes többi dél-amerikai ország társult tagként vesz részt a szervezet munkájában.

Ám az égetéssel járó, erdőirtásban folytatódó, és legelőterületek vagy szójaföldek létrehozásában végződő folyamat nagyobbik része a dél-amerikai szavannaterületeken, az ún. [cerradón](#) zajlik: a brazil szarvasmarhaállomány 51%-a ezen a területen legel. Argentínában és Paraguayban a Cerrado- és a Pantanal-biomok jelentik az érzékeny mezőgazdasági helyszíneket.

1. térkép.
Biomok Latin-Amerikában

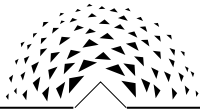
Sötétzölddel jelölve a trópusi erdőségek, sárgával a sivatagos és félsivatagos területek, homokszínnel a cerrado és más szavannás területek, míg késsel a vizes területek láthatók. A kontinens közepén található vizes terület a Pantanal, míg tőle északkeletre húzódik a cerrado. Forrás: [GRID-Arendal](#)

Az afrikai szavannák dél-amerikai rokona egészen más táj, mint az amazóniai esőerdők világa. A cerrado – bár több változata is létezik a csapadék, illetve a növényzettípus szempontjából – alapvetően lombhullató fákkal és cserjékkel benőtt terület, sík- és dombvidék. A szavannaéghajlat száraz évszakában természetes úton is rendszeresen előfordulnak tüzek – átlagosan évtizedenként felperzselődik egy-egy térség. Ezt azonban – megfelelő védőmechanizmusokkal – túléli a fás vegetáció (az itteni őserdő). Ha azonban óriási legelőterület és újra meg újra frissen sarjadó fű a cél, az égetés sokkal gyakoribbá válik, és ennek már nem tudnak ellenállni a fák és bokrok. Ma a cerradón a másodlagos növényzetű, egyre gyébrebb faállományú területeken is gyújtanak tüzeket, de körülöttük az elsődleges cerradót is égetik a legelőhasználók. Ha pedig szójaültetvények létrehozása a cél, az első égetés, majd erdőirtás után egybefüggő, fa nélküli, monokultúráknak helyt adó vidékek alakulnak ki.

A cerrado azonban már ki is vezeti a problémakört Amazóniából! Tehát messze nemcsak az Amazonas-medencére kell gondolnunk az Európába irányuló alacsony vámtarifájú mezőgazdasági termékek előállításakor, hiszen a szavanna jócskán átnyúlik Paraguayba és Argentínába is: a Paranáy-Paraguay-medence vidéke is erősen érintett.

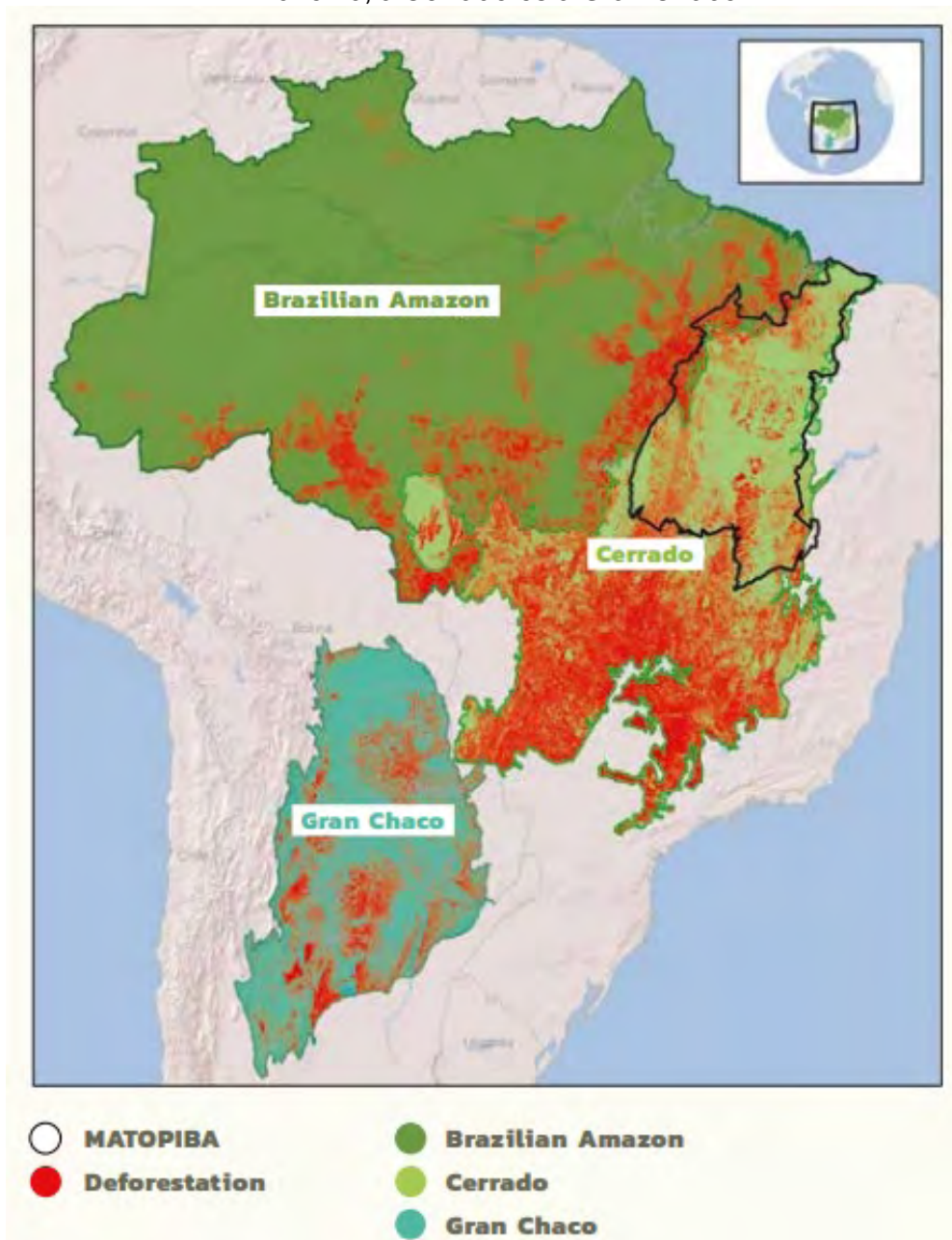
Nem mellékesen az egyezményen túli területekre is figyelniük kell, mert pl. Bolíviában – műholdfelvételek tanúsága szerint – a brazilhoz hasonló intenzitású az égetéses mezőgazdasági területszerzés.

Ráadásul alig esik szó a Föld legnagyobb vizes élőhelyén, a Pantanalon végzett beavatkozásokról. A Brazília, Argentína és Paraguay területére is kiterjedő mocsaras, de erdőkben és mezőségi területekben is bővelkedő térség Dél-Amerika egyik legfajgazdagabb, legsérülékenyebb vidéke. A mezőgazdasági hasznosítás azonban igen nagy nyomással nehezedik erre a területre is.

2. térkép.

Az erdőirtás által leginkább veszélyeztetett három régió:
Amazónia, a Cerrado és a Gran Chaco

A jelenleg zajló erdőirtások a térképen pirossal jelölve láthatóak. A fekete körvonallal jelölt MATOPIBA régió – Maranhão, Tocantins, Piauí és Bahia szövetségi államok száraz szavannái – eddig nagyrészt érintetlenek maradt, ám az elmúlt években itt is felgyorsult az égetéses mezőgazdasági területszerzés. Forrás: [Greenpeace France, 2019](#)

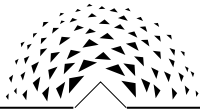
Mi következik mindabból, ha túllépünk a „pusztul az amazóniai esőerdő” kifejezésen?

- a. Az esőerdő égetése óriási ütemben zajlik, de ott viszonylag nehéz mezőgazdasági területeket kialakítani (és fenntartani is költségesebb), leginkább a már meglévő, átalakított és hasznosított területek szomszédságában folyik a földnyerés. Az elmúlt évtizedekben a térség szójatermesztésének nagysága jelentős kilengéseket mutatott, ami az erdőirtások arányában is közvetlenül tükröződött: [a szójatermesztés visszafogása az erdőirtást is visszavetette](#). Emellett az érintett terület gazdasági szempontból rugalmatlan: bár a laterit-talaj gyorsan erodálódik, a föld gyorsan veszít értékéből, a gyengülő, szelídülő földhasználat másodlagos erdők térhódítását idézi elő. A szójakonjunktúra csökkenése viszonylag gyors erdősülést, de legalábbis az erdőirtások csökkenését okozza.
- b. A szavannaterületek révén az Amazonas-vidéknél sokkal nagyobb térség érintett az egyezményben foglalt, jövedelmezőbbé váló marhahús- és szójaexportban. A cerrado (és a caatingasnak nevezett száraz bozót, valamint a déli szárazerdők) vidékén sokkal gyorsabb a mezőgazdasági földterületnyerés, hatékonyabb az égetés (a száraz évszak miatt). Emiatt a túllegeltetett, intenzíven taposott, gyér növényzetűvé vált laterit-talajok hatalmas területen bekövetkező eróziója, illetve a folyók növekvő hordalékszállítása is gyors folyamat. A szavannákon az égetéssel növelt legelőterület és annak idővel, igény szerint szójaültetvényekké alakítása, vagy pedig [újralegeltetése is megfigyelhető](#). Ezek tehát a piaci igényekhez igen rugalmasan alkalmazkodó vidékek, de épp ezért esélytelen az elpusztított növényzet (és állatvilág), valamint a talaj újjáéledése a mezőgazdasági földhasználat szigorúbb szabályozása, korlátozása nélkül.

A földrajzi megközelítés nem láttatja, hogy az egyezmény mennyiben serkenti a környezetpusztítást, de biztosan nem mérsékli – és ez már önmagában is figyelmeztető. Mert ugyan például a hatalmas volumenű brazil marhahúselőállítás csupán kicsiny része kerül európai exportra, de vámkedvezményes kvótamennyiség előállítására is jelentős környezetterheléssel jár. És az elszennvedett sérülések miatt már az elmúlt évtizedekben kialakult állapot konzerválása sem lenne elég a regenerálódáshoz – ráadásul a természetátalakítás gyorsuló ütemet mutat.

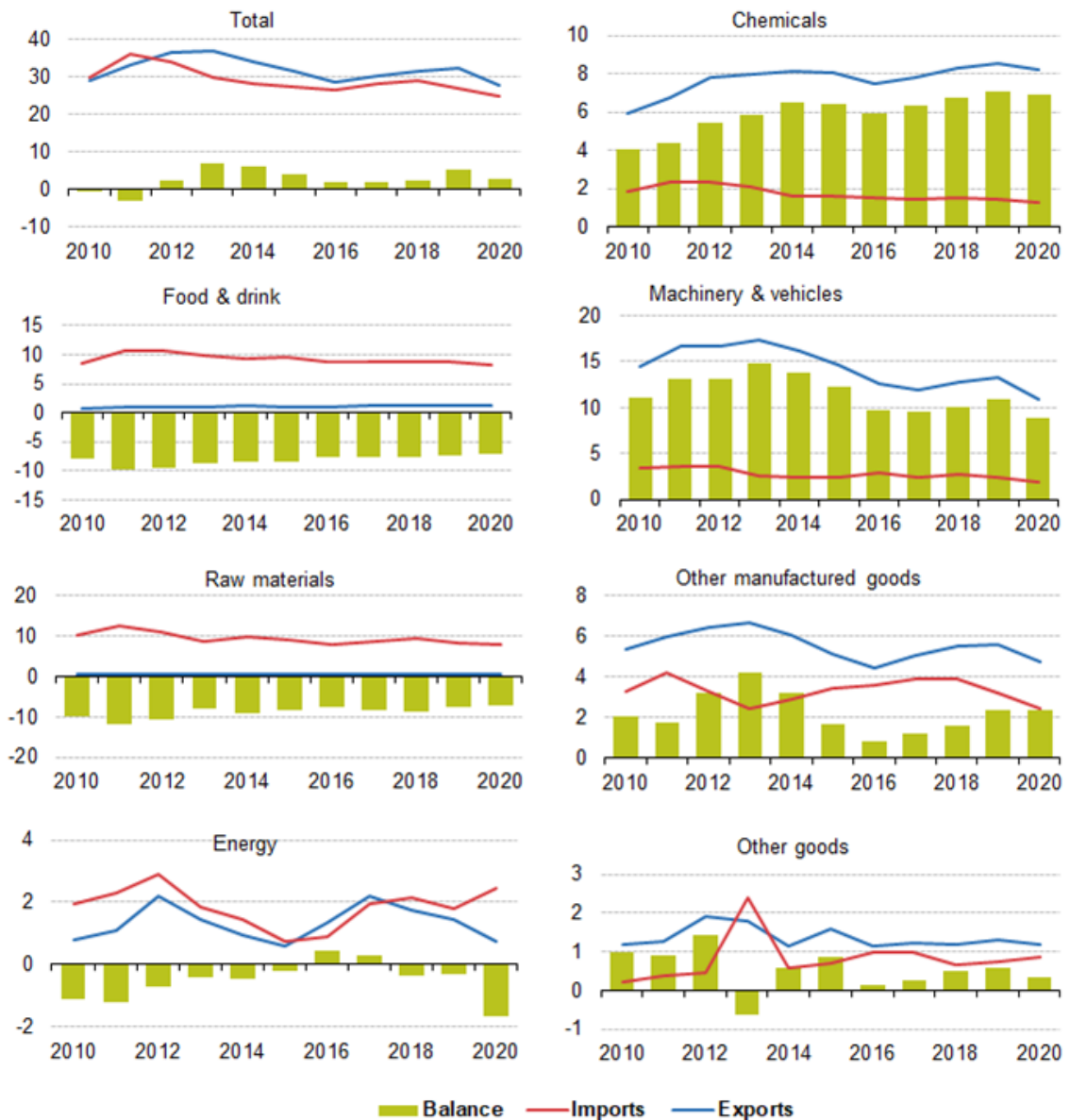
NAGY SÁNDOR GYULA

Az EU–Mercosur megállapodás legfőbb hozadéka a Mercosur-országok számára a húsaruk (elsősorban a marha és a baromfi), a rizs, a szója, a tejtermékek és az etanol szabadabb / egyszerűbb EU-s piacra jutása lesz, ahogy ezt [Soltész Bélával közös elemzésünkben](#) már megállapítottuk. Ez pedig predestinálja azt, hogy a felsorolt mezőgazdasági termékek termelése – valamilyen mértékben – jó eséllyel növekedni fog, jellemzően Argentínában és Brazíliában. Ismerve a két ország mezőgazdasági termelésének körülményeit,

könnyen levonható az a következtetés, hogy ez a termelésnövekedés együtt fog járni a környezet terhelésével. Amint az 1. ábráról leolvasható, Brazília EU-ba irányuló exportjának mintegy kétharmadát teszik ki a nyersanyagok és az élelmiszerek.

1. ábra:
Az EU és Brazília közötti kereskedelem áruszerkezetének alakulása 2010–2020 között (milliárd euró)

Forrás: [Eurostat](#), 2020.

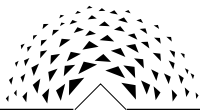
Nézzünk néhány tény: Brazíliában [2019 augusztusa és 2020 júliusa között](#) az előző évhez képest 10 százalékkal növekedett a deforesztáció mértéke, mely így 11 088 négyzetkilométeres (Nyugat-Dunántúl méretű) területcsökkenéssel elérte a 2008 óta legnagyobb mértéket. Jair Bolsonaro brazil elnök konkrétan ki is mondta, hogy Amazonia térségére úgy tekint, mint ami [gazdaságilag kiaknázásra vár, az ott élő őslakosokhoz pedig el kell vinni a civilizáció áldásait](#). Mindeközben a Karib-térségben 2011 óta folyamatosan riasztó mértékű algaképződés („sargazo”) figyelhető meg, mely addigi 2019-ben érte el csúcspontját. Ennek okát a tudósok az [Amazonas folyó által a Sargasso-tengerbe szállított „bőséges tápanyagban”](#) látják, vagyis az Amazonas-medencében az intenzív mezőgazdasági termeléshez használt műtrágya egészen az Atlanti-óceánig jut, mely nitrátokban gazdag vizet az áramlatok a Sargasso-tengerben évszázadok óta megtalálható alga túlburjánzását okozza, amit az áramlatok az Karib-térség strandjain (Cancúntól, Kubán át a Kis-Antillákig) terítik szét, néha méteres magasságokban. Ez pedig érzékenyen érintette a túrizmusra épülő térség gazdaságát.

A helyzet Argentínában se sokkal jobb: a [NASA műholdas felvételei](#) arról tanúskodnak, hogy 20 év alatt jelentősen nőtt a Gran Chaco régióban a mezőgazdasági művelés alá vont területek mérete, és ezzel 20 százalékkal csökkent az erdő kiterjedése. Bár az argentin (szövetségi) kormány 2007-ben elfogadott egy törvényt az erdők védelméről, ennek betartatása már a régiók feladata, a régiós kormányok pedig nem tudják, vagy nem akarják ezt érvényesíteni.

Az egyezmény aláírásának pillanatától fogva komoly kritikák érték az EU-s tagországok vezetőit, hogy hogyan adhatják áldásukat egy olyan egyezményre, mely nem garantálja az Amazóniában élő őslakos közösségek és a védett területek „biztonságát”, valamint az esőerdő és ott található biodiverzitás megőrzését. Ezzel párhuzamosan a nemzetközi sajtó jelentős része, valamint környezetvédő szervezetek folyamatosan támadják a brazil hatóságokat, és személy szerint Jair Bolsonaro brazil elnököt is, amiért egyre kevesebb figyelmet fordítanak az erdőpusztulás megfékezésére. Ennek a kampánynak az eredménye, hogy az Európai Parlament 2020 októberi határozatában kijelentette, hogy a [jelenlegi formájában nem ratifikálja az egyezményt](#), és annak kiegészítését kéri, hogy annak keretében a szerződő feleknek garanciát vállaljanak az amazóniai esőerdő, az őslakosok és a térség biodiverzitásának védelmére, melyhez egyébként az EU-nak és az egész világnak is anyagi, tudományos és technológiai segítséget kellene nyújtania. Enélkül biztosra vehető, hogy folytatódni fog az intenzív erdőirtás és -égetés, valamint a szennyező illegális bányászat, mely beláthatatlan környezeti károkat okozott már eddig is az Amazonas-medencében.

PÁL ZSOMBOR SZABOLCS

Az Európai Unió és a Mercosur között 1999 óta zajló és már többször megtorpanó, a két szervezet közötti szabadkereskedelmi és együttműködési megállapodás megteremtését célul kitűző tárgyalások 2019-ben

ugyan lezárultak, ám az elfogadott megállapodás azóta sem lépett életbe, mert a ratifikációja elhúzódik. Az egyezményt megszületése óta számos helyről bírálták, hiszen a különböző [környezetvédelmi csoportok](#) mellett civil, illetve a mezőgazdálkodók egyes ágazatait képviselő [érdekvédelmi szervezetek](#), továbbá [kormányzati megbízásból](#) készült publikációk és tanulmányok is kritikával illették. Ezek egy része azt hangsúlyozza, hogy az egyezmény komoly környezeti károkhoz vezet, elsősorban Brazíliában, mivel féltő, hogy ott a szarvasmarhaexport felpörgetése érdekében tovább fokozódhat az esőerdők irtása, a növényvédőszeres és a mezőgazdasági termeléshez szükséges öntözővíz használata, ez pedig nemcsak az ország természeti kincseiben, de a globális klímában is visszafordíthatatlan károkat okoz majd. Több szervezet azt is [kritizálta](#), hogy az extenzív mezőgazdasági szemlélet következtében a termelésbe bevonni kívánt mind több földterület miatt az őslakos indiánokat élőhelyükről elűzhetik, megölhetik, a helyi lakosság emberi jogai pedig komolyan sérülhetnek. Az Európai Unió ezzel szemben azt állítja, az egyezmény nem fogja az eddiginél annyival komolyabb szinten növelni a térség szarvasmarhakivitelét, hogy az a környezetre és ezáltal a helyi lakosok jogaira, illetve életterére ténylegesen jelentős hatást gyakoroljon.

Az igazság természetesen valahol a két oldal által felvázolt álláspontok között lehet, hiszen ha végül életbe lép a szerződés, annak esetleges hatása vélhetően nem lesz annyira súlyos, mint ahogy azt a környezetvédelmi problémák feltárására vagy az európai termelők érdekeinek védelmére szakosodott szervezetek, illetve egyes, a mezőgazdálkodók szavazataitól függő nemzeti kormányok lefestik. Másrészt viszont magától az EU-tól is nehezen elvárható, hogy negatív színben tüntesse fel a sokéves munkával tető alá hozott megegyezést. A kockázatok mértékét illetően egyébként a fentihez hasonló, a két véglet között közöttei egyensúlyt kereső következtetésre jut egy, az Unió megbízásából készült, 2020-ban megjelent [hatástanulmány](#) is.

A fenti aggályok viszont jelenleg már magának a szerződésnek a jövőjét is érinthetik, hiszen a megegyezés várható környezeti hatásaira hivatkozva több uniós tagország kormánya is kijelentette, hogy jelen formájában nem kívánja aláírni a dokumentumot. Tagállami ratifikációra viszont a megállapodás [politikai vonzatai](#) miatt mindenképp szükség van.

Nehezen megjósolható azonban, hogy amennyiben az egyes tagállamok ellenkezése miatt a jelenleg jóváhagyásra váró kereskedelmi egyezmény kútba esik, a másik félben van-e akkora rugalmasság, hogy a kérdéses részeket újra lehessen tárgyalni vele. A mostani felállásban, amikor a környezetkárosítás vádjától leginkább érintett Brazília elnöke szuverenitási kérdéssé teszi, hogy más államok ne szóljanak bele, országa miként kezeli a természeti erőforrásait, kevés esély mutatkozik erre. Az újratárgyalás távlatosan is problémás lehet, ha figyelembe vesszük, hogy az egyezkedések már eddig is húsz évet vettek igénybe, és a gyakorta protekcionista politikára hajló két nagy dél-amerikai államnak, Argentínának, illetve Brazíliának nem biztos, hogy mindig piacpárti marad a vezetése.

De mi is történik akkor, ha az egyezmény végül nem lép életbe? Az EU természetesen nem vállalja a jelenleginél több dél-amerikai mezőgazdasági termék befogadását, tehát többlet környezeti kár ebből elviekben nem fakadhat. Könnyen elképzelhető viszont, hogy a térség idővel más piacokon, például a külgazdasági politikájába elvi elemeket csak ritkán keverő [Kínában](#) többlet tud majd értékesíteni ezekből a termékekből. A Peking és Washington között folytatódó pengeváltás ráadásul akár tovább fokozhatja a már most is rekordszinteket döntőgető brazil agrárexportot.

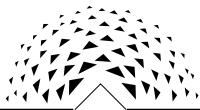
Az egyezmény esetleges megvalósulásával viszont valamilyen eszköz mégiscsak lenne az Unió és az egyes tagállamai kezében ahhoz, hogy a számukra fontos környezetvédelmi kérdésekben dél-amerikai partnereikre bizonyos szintű nyomást tudjanak gyakorolni, és párbeszédbe vonják őket ezekkel kapcsolatban. Ráadásul a kínálati oldalra még talán az európai felvevőpiac igényei is hatással lehetnének, amennyiben ez utóbbi számára a környezeti megfontolások valóban elsőbbséget élveznek például az árral szemben.

Az EU a jövőben várhatóan [értékalapú kereskedelmi politikát](#) kíván folytatni, ezért a kérdést más dimenzióban is lehet szemlélni. Ha a jövőbeli partnerek azt látják, hogy hasonló megfontolások mentén a tagállamok megakadályozhatják egy hosszú évek gondos munkájával előkészített megegyezés tető alá hozását, akkor elképzelhető, hogy sokkal óvatosabbak lesznek a saját EU-val folytatott tárgyalásaik során, így aztán az Uniónak kevesebb esélye nyílik a számára fontos értékek érvényre juttatására. Az is igaz persze, hogy ha a mostani megegyezés rossz precedenst teremt, akkor a későbbiek során akár ennek a rossz precedensnek a hatásai is továbbgyűrűzhetnek a későbbi megegyezésekbe.

Nem könnyű dilemma előtt áll tehát jelenleg az Unió, ám a kulcs az lehet, hogy megértse saját szerepét: amíg elég erős, hatást tud gyakorolni más államokra, de ha nem tud megfelelő ütemben növekedni, idővel más szereplők és gazdasági erőközpontok fogják átvenni a helyét. A növekedéshez pedig elkerülhetetlenül szüksége van a mostanihoz hasonló szerződések megkötésére. Emellett pedig, ha az EU tényleg fontosnak tartja, hogy az általa vallott értékek globálisan elterjedjenek, akkor észszerű kompromisszumokra, szavahihetőségre és a párbeszéd fenntartására van szüksége. A jelen megegyezés tökéletlen ugyan, és nincs híján a potenciális kockázatoknak, ám az előzőekben vázolt módon muszáj azon a kérdésen is elgondolkodni, hogy mennyiben segíti a klímaváltozás lassításának ügyét, ha esetleg nem sikerül újratárgyalni.

SOLTÉSZ BÉLA

Az Európai Unió és a Déli Közös Piac (Mercado Común del Sur, Mercosur) közötti szabadkereskedelmi megállapodást húszéves tárgyalássorozat után írták alá a felek 2019-ben. Mint azt [Nagy Sándor Gyulával közös elemzésünkben](#) megállapítottuk, az 1999-ben kezdődő tárgyalássorozat sikerét sokáig

hátráltatta az ezredforduló után hatalomra kerülő balközép dél-amerikai kormányok (a „pink tide”) protekcionizmusa. A szerződés tárgyalása azután gyorsult fel, hogy Brazíliában és Argentínában piacbarát, liberális gazdasági elveket valló vezetés (Jair Bolsonaro és Mauricio Macri) került hatalomra. A megállapodás [gazdasági jelentősége](#) megkérdőjelezhetetlen, hiszen a Mercosur államai állítják elő a világ szójatermelésének kétharmadát, és együttesen a világ legnagyobb marhahús-, csirkehús-, kukorica-, kávé- és vasérc-exportőreinek számítanak.

A nyersanyag-exportőr profil azt is jelenti, hogy az exportbevételek növelése a természeti erőforrások fokozottabb kiaknázásával érhető el. A brazil elnök esetében közismert, hogy választási sikeréhez nagyban hozzájárult a nagyhatalmú földbirtokos- és állattenyésztő-lobbi (az ún. [agribusiness](#)) támogatása, és ez a gazdasági érdekcsoport profitálna a legtöbbet az európai piacok megnyílásából. Ugyanezen politikai folyamatok következtében pedig Bolsonaro hatalomra kerülésével a környezetvédelmi előírások fellazultak, azok betartatása csökkent, és a 2019-es és 2020-as évben az erdőtüzek elharapóztak az esőerdő déli szegélyén, illetve a cerrado és a Pantanal vidékén (ld. Nagy Balázs fogalommeghatározását jelen kiadványban). A brazil elnök felelősségét firtató külföldi szervezetek és politikusok (pl. Emmanuel Macron francia elnök) kritikáira Bolsonaro ellenségesen reagált, nyilatkozatainak [központi üzenete](#) pedig az volt, hogy Brazília szuverén ország, és saját maga dönti el, hogy mihez kezd természeti erőforrásaival.

Brazíliában – és tágabb értelemben véve egész Latin-Amerikában – természetesen nem Bolsonaróval kezdődött a természeti erőforrásokkal folytatott rablógazdálkodás, az [„extraktívizmus”](#). A XXI. század elején a növekvő világ gazdasági integráció, és elsősorban a rohamosan fejlődő Kína nyersanyagéhsége a latin-amerikai exportpiac-bővülés és gazdasági növekedés fő motorjává a nagybirtokos mezőgazdasági termelési formát tette, azon belül is főként a szójabab-termesztést és az extenzív állattenyésztést. A globális folyamatokba bekapcsolódó latin-amerikai országok számára tehát a nyersanyagexport felfutása egyszerre jelentett gazdasági növekedést, a környezeti erőforrások felélésére irányuló egyre erősebb nyomást, illetve – mivel az ipari termelés nem vált igazán exportképesé – egy fokozódó ütemű dezindusztrializációt.

Mindeközben az európai közvélemény körében a klímaváltozástól való féltés, illetve a környezetpusztítással szembeni ellenérzés egyre [növekvő tendenciát](#) mutatott. Az EU–Mercosur szerződés 2019-es aláírása tehát egy olyan politikai pillanatban találta a két felet, amelyben a szabadkereskedelmi megállapodások rendszerét hosszú ideje szisztematikusan kiépítő EU-ban az egyezmény a várható negatív környezeti hatásokra egyre érzékenyebb közvélemény miatt épp elkezdte elveszíteni a politikai támogatását (először a már említett Macron, később a saját mezőgazdasági szektorát féltő Írország parlamentje, majd belga, holland, német és osztrák zöld pártok jelezték, hogy nem támogatják az egyezmény ratifikálását). A gazdasági nyomás miatt az egyezményt 2019-es aláírását erősen támogató piacpárti Bolsonaro és Macri közül pedig az utóbbi elnöki mandátuma még abban az évben véget ért, utóda, a baloldali Alberto Fernández pedig, bár nem hátrált

ki az egyezményből, jelezte is [fenntartásait](#) azzal kapcsolatban. A 2019-ben még nyitva álló lehetőség tehát 2021-re nagyjából bezárult, a koronavírus-járvány miatt azonban a közvélemény és a politikai diskurzus számára az egyezmény ratifikálásának elakadása a mínuszos hírek közé sülyedt. Ez magyarázhatja a lassan két éve fennálló patthelyzetet.

Merre tovább? A szerződés ratifikálását még számos európai politikus szorgalmazza, legutóbb [Pedro Sánchez](#) spanyol miniszterelnök hangoztatta az egyezmény fontosságát Ursula von der Leyennek írt levelében. Ebben felbukkant az a gyakori érv is, hogy ha Európa nem nyitja meg a kapuit a dél-amerikai agrárexport előtt, akkor az Kínába fog irányulni, és így a brazil és argentin környezetvédelmi szabályozásra az EU-nak még annyi hatása sem lesz, mint jelenleg. A külkereskedelmi statisztikák szerint az, amiről Sánchez jövő időben beszél, már javában zajlik: [Kína marhahús-importja](#) rohamosan növekszik, és a brazil termelők egyre magasabb áron tudják értékesíteni az árut a kínai piacokon. Az erdőirtás sem állt meg: 2020-ban minden eddiginél magasabb ütemű erdőirtást jelentettek, és egy tanulmány szerint az elmúlt évtizedben a brazíliai esőerdők már több [szén-dioxidot](#) juttattak a Föld légkörébe, mint amennyit elnyeltek. Jair Bolsonaro 2021. áprilisában, egy nemzetközi csúcstalálkozón tett ígéretét már néhány nappal később [megszegte](#), és tovább csökkentette a környezetvédelmi kormányzati költségvetését.

Az tehát, hogy az Európai Unió a szabadkereskedelmi szerződés [jelenleg érvényes szövegét](#) a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével módosítsa, elengedhetetlen. A Mercosur-országokból az EU-ba érkező mezőgazdasági import tíz éves, fokozatos liberalizációját a jelenlegi szöveg nem köti egyértelműen környezet- és munkavédelmi sztemderdekhez, így a fentiekben felsorolt környeztkárosító gyakorlatok kivédésére nem alkalmas. További biztosítékok beépítésére van szükség, például egy uniós pénzügyi támogatással kiépített minőségbiztosítási és monitoring rendszerre, amelyhez hasonlókra egy, Warwicki Egyetem vezette kutatócsoport [konkrét ajánlásokat](#) is tett. A fejlesztéspolitikai fókuszú megközelítés a termelőket is érdekeltté tehetné a környezetvédelmi szempontok figyelembevételében.

Végezetül azt sem szabad elfelejteni, hogy a jelenlegi környeztkárosító politika is változhat Braziliában. [2022 októberében](#) elnökválasztást tartanak, és kétséges, hogy Jair Bolsonaro képes lesz-e újrázni. A környezetvédő mozgalmak és szervezetek erősnek mondhatóak Braziliában, így egy környezettudatosabb brazil vezetés – és egy, a környezetvédelmi szempontokat jobban érvényesítő EU-Mercosur egyezmény – megfordíthatja a jelenlegi aggasztó trendeket, és csökkentheti Amazónia és az attól délre fekvő szavannák pusztulását.